

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет/інститут
Навчально науковий інститут мистецтв**

**Кафедра методики музичного
виховання та диригування**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ДИРИГЕНТСЬКОЇ, СЦЕНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)

Спеціалізація 014.13 Середня освіта (Музичне Мистецтво)

**Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними
спеціалізаціями)**

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 04 вересня 2023 р.**

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи диригентської, сценічної культури та хорова література
Викладач (і)	Казимирів Христина Тарасівна
Контактний телефон викладача (ів)	+38097 64 353 64
E-mail викладача	kazymyriv@gmail.com
Формат дисципліни	Очна форма, заочна форма.
Обсяг дисципліни	3 кредити – 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=59&id_cou=6508
Консультації	4 академічні години

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи диригентської, сценічної культури та хорова література» базується на теорії і практиці професійного розвитку диригента, що забезпечує процес художньо-педагогічної освіти магістрів, формує їх професійний розвиток, що є необхідним для майбутньої музично-педагогічної творчості, музично-педагогічної майстерності, музично-педагогічної культури.

Зміст дисципліни полягає у формуванні цілісного уявлення про професію хорового диригента, вміння та навички, якими він має володіти; систематизації знань, отриманих впродовж навчання;

забезпеченні методичної підготовки керування хором;

вихованні навичок самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній, а також формуванні навичок вивчення навчально-художнього репертуару з диригування;

формуванні широкого художнього музичного кругозору майбутнього диригента професійного та аматорського хору;

вихованні вміння самостійно мислити, критично аналізувати прочитану літературу.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи диригентської, сценічної культури та хорова література» є підготовка різнобічно розвиненого професіонала, керівника і вихователя хорового колективу, який вміє на практиці застосовувати досвід диригентів професіоналів, зберігаючи кращі традиції професії, а також має на меті розвивати хорове виконавство у сучасних формах.

Цілі курсу:

- систематизація знань у сфері теорії та історії хорового мистецтва, хорових стилів, психології;
- виховання у студентів навичок виконавського аналізу хорового твору, здатності до узагальнення, вміння працювати зі спеціальною літературою;

- допомога студентам у формуванні професійного мислення, здатності до аналітичної діяльності, що відбувається в процесі нагромадження та вдосконалення педагогічного досвіду;

підготовка висококваліфікованого диригента, що володіє комплексом компетентностей, необхідних для організації та успішного керівництва хоровими колективами різної кваліфікації та вікових груп.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, використовувати різні форми комунікативних процесів, вільно оперувати професійною термінологією, володіння навичками редагування й перекладу текстів, пов'язаних із фахом. Здатність використовувати професійну літературу, фахові термінологічні словники та допоміжні джерела у процесі; здатність оперувати фаховою термінологією в професійному середовищі.

ЗК 2. Здатність працювати у глобальному інформаційному середовищі з метою пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 4. Здатність до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності, наполегливо досягати поставленої мети та якісно виконувати роботу у професійній музично-педагогічній сфері; виявляти логічну структуру і понятійний апарат незнайомого наукового тексту, вирішувати професійні завдання із застосуванням інформаційних технологій в професійній діяльності викладача музичного мистецтва (за видами); до наукової рефлексії та гуманітарної експертизи проблем музично-педагогічної освіти; до інтернаціонального охоплення специфіки складників музично-риторичного тезаурусу національних музичних мов; до розуміння еволюції культури та музичного мистецтва як відображення основних тенденцій суспільно-історичного розвитку країни.

ЗК 7. Здатність до перенесення системи фахових знань у площину навчального предмету музичне мистецтво, структурування навчального матеріалу, проектування та організації власної діяльності.

ЗК 8. Використання виявляти музикальність, виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційні, артистичні уміння, виконавську надійність учителя музичного мистецтва. Здатність формувати та удосконалювати вокально-технічні та виконавські навички, виробляти за допомогою самоконтролю навички свідомого володіння голосом; застосовувати весь комплекс засобів виразності, артистичну, сценічну майстерність у професійній діяльності співака.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність використовувати знання теоретичних понять, законів, концепцій, вчень і теорій освіти як фундаменту для характеристики й аналізу мистецьких явищ і процесів та здатність використовувати мистецько- педагогічний потенціал музичного мистецтва для утвердження гуманістичних цінностей.

ФК 5. Здатність до оволодіння новими знаннями в галузі мистецької освіти, вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчальному процесі.

ФК 6. Здатність виконувати конкретні наукові і практичні завдання, які ілюструють набуті дослідницькі навички з аналізу мистецьких проблем, включаючи збір, аналіз, інтерпретацію та застосування різних даних.

ФК 9. Здатність демонструвати глибокі та системні знання у галузі музичного мистецтва, до розуміння принципів методів та форм проведення занять з музичних дисциплін, керівництва художньо-естетичним розвитком учнів.

ФК 10. Здатність презентувати власний творчий продукт, здійснювати художньо-просвітницьку діяльність, розробляти і втілювати музично- виховні заходи на високому мистецько-педагогічному рівні; організувати освітній процес на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів, здатність до розуміння основних проблем сучасної мистецької освіти й виконавства в Україні та пошуку шляхів удосконалення освітнього процесу в закладах мистецької освіти.

Програмні результати навчання:

РН 2. Володіння принципами організації керівництвом хором, ансамблем, методикою викладання музичних дисциплін; засвоювати пісенний матеріал шкільної програми для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності; здійснювати змістовний аналіз музичного твору, емоційно й цікаво розповідати учням про музику і музикантів, події музичного життя.

РН 8. Здатність застосовувати фахові знання та практичні навички у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі.

РН 10. Володіння теоретичними засадами хорового виконавства та культури вокально-хорового співу, знання виразових можливостей хорової музики та закономірностей хорового виконавства в цілому, практикою співу в хоровому колективі та методичними принципами формування практичних навичок роботи з хором.

РН 12. Володіння методичними засади підготовки до керування хором; навичками самостійної роботи з фаховою літературою та навчально-художнім репертуаром з диригування; найрізноманітнішим хоровим ансамблевим та інструментальним репертуаром різних епох, жанрів і стилів; засвоєння пісенного матеріалу шкільної програми для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності.

РН 13. Здатність застосовувати на практиці методичні принципи для засвоєння музичних дисциплін, зокрема – доступності, послідовності навчання; новітні явища в музичному мистецтві в єдності традицій і новаторства.

РН 14. Готовність до художньо-творчої, музично-виконавської діяльності;

інтерпретування музичних творів; реалізації колективних, індивідуальних музичних проєктів; розробки художньо-практичних, музичних завдань для учнів, відповідно до їх вікових особливостей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / <u>індивідуальні</u>	10
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Семестр III	014 Середня освіта (Музичне мистецтво)	II	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	практичні	сам. роб
Змістовий модуль 1. Основи диригентської культури			
Тема 1. Хорова культура: творчість виконавство педагогіка	1		2
Тема 2. Специфіка виконавського мистецтва	1		2
Тема 3. Специфіка хорового виконавства	1		2
Тема 4. Особливості роботи з хором колективом		1	2
Тема 5. Проблема музичного стилю в хоровому мистецтві		1	2
Тема 6. Проблема виконавського стилю в хоровому мистецтві	1		2

Тема 7. Підготовча робота диригента над твором (становлення творчого задуму)	1		2
Тема 8. Творча індивідуальність диригента і його візуальне сприйняття		1	2
Тема 9. Психічне здоров'я. Психологія взаємодії диригента з творчим колективом	1		2
Тема 10. Диригентська етика	1		2
Контрольна робота	1		6
Тема 11. Студентський путівник. Теоретичні основи науково-дослідної роботи, яка включає питання хорового виконавства і музичної педагогіки		1	2
Тема 12. Проект на узгоджену тему	1		2
Тема 13. Представлення студентських проєктів	1	1	2
Змістовий модуль 2. Хорова література			
Тема 1. Українська класична хорова література. Хорові концерти та Літургії А. Веделя, М. Березовського, Д. Бортнянського.	1		2
Тема 2. Хорові концерти та Літургії Д. Бортнянського.	1	1	2
Тема 3. Хорові твори М. Лисенка – неоціненна скарбниця хорової літератури. Різноманітність жанрів, новаторство.	1		4
Тема 4. Хорова спадщина західноукраїнських композиторів М. Вербицького, С. Воробкевича, Н. Нижанківського.	1		2
Тема 5. Хорова музика Д. Січинського.		1	2
Тема 6. Хорова література композиторів кінця ХІХ – початку ХХ ст.: М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця. Українська народна пісня в їх опрацюваннях.	1		2

Тема 7. Духовна хорова спадщина М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця.		1	4
Тема 8. Хорові твори Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, М. Колесси, А. Кос-Анатольського.	1	1	2
Тема 9. Хорова спадщина С. Людкевича.	1		2
Тема 10. В пошуках сучасної хорової палітри – М. Скорик, Л. Дичко, Є. Станкович. Хорові твори О. Козаренка, В. Камінського, В. Степурка, В. Зубицького.	1	1	2
Контрольна робота	1		4
Тема 11. Проект на узгоджену тему	1		2
ЗАГ.:	20	10	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	90 – 100 A (відмінно)
	80 – 89 B (добре) 70 – 79 C
	60 – 69 D (задовільно) 50 – 59 E
	26–49 FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
	Оцінка « A » («відмінно»). Яскрава професійна спрямованість на диригентсько-хорову діяльність. Вільне володіння диригентським апаратом (енергійність, гнучкість та чіткість афтактів та диригентської схеми, підготовленість і відповідність зняттів характеру образу, осмислений перерозподіл навантаження в руках, виразний та вольовий погляд, усвідомлене та артистичне виконання, яскраве та переконливе пластичне втілення емоційного смислу хорового образу). Високий рівень сформованості комунікації (вербально-мімічної) та управління виконавцями.
	Оцінка « B » («дуже добре»). Хороший рівень професійної спрямованості на процес диригування, володіння диригентською

технікою, рівень професійної спрямованості на процес диригування, володіння диригентською технікою, диригентською технікою, зняття іноді не відповідають усім засобам музичної виразності, здатність досить мотивовано мімічно і пластично втілювати емоційний зміст музичного хорового твору. Демонстрація вольових якостей, активності і самостійності при виконанні хорового твору; наявність окремих лідерських якостей (волі, рішучості, цілеспрямованості). Досить високий рівень розвитку музичного слуху, музичного мислення, музичної пам'яті, музичної уяви та виконавських умінь (надійності, витривалості, артистизму).

Оцінка «С» («добре»). Впевнене виконання з незначною кількістю змістовних помилок. Середній рівень спрямованості на процес диригування, досить зрозумілі ауфтаки, зняття іноді не відповідають усім засобам музичної, виразності, фрагментарно використовуються ауфтаки-попередження та диференціація функцій рук.

Середній рівень виконавської стабільності, самоконтролю та здатності до самовиховання, з незначною кількістю змістовних помилок. Середній рівень спрямованості на процес диригування, досить зрозумілі ауфтаки, зняття іноді не відповідають усім засобам музичної, виразності, фрагментарно використовуються ауфтаки-попередження та диференціація функцій рук. Середній рівень виконавської стабільності, самоконтролю та здатності до самовиховання.

Оцінка «D» («достатньо»). Виконання творів з незначною кількістю технічних і змістовних помилок, що знижують рівень виконання до середнього. Достатній рівень спрямованості та мотивації до диригентсько-хорової діяльності. Нечіткий прийом передачі темпів та динаміки, слабкий рівень сформованості мімічних умінь та прийомів невербального спілкування з концертмейстером. Задовільний рівень розвитку окремих компонентів музичної виразності та виконавських умінь. Оцінка «E» («задовільно»). Початковий рівень сформованості мануальних умінь, значна кількість технічних помилок з основ постановки диригентського апарату (неточні ауфтаки, відсутність знят, малюнки диригентської схеми не пов'язані з музичним текстом, наявність паралельних рухів), низький рівень сформованості умінь та прийомів невербального спілкування з концертмейстером. Початковий рівень прояву виконавських умінь, самоконтролю та самоаналізу, недостатній рівень розвитку особистісних якостей майбутнього хормейстера.

Оцінка «незадовільно» (складається з двох рівнів складності), а саме: **FX** – «незадовільно з можливістю повторного складання»: виконання музичних творів зі значними художньо-технічними недоліками, що не задовольняє мінімальних вимог до необхідного рівня компетентності, які можна підвищити за умов самостійного стійного доопрацювання; **F** – «незадовільно з обов'язковим вивченням повторного курсу» ставиться у випадку неспроможності до виконання музичних творів диригування,

	демонстрації дуже низького рівня компетентності та потребує повторного вивчення дисципліни.
Вимоги до письмових робіт	На письмові контрольні роботи виносяться питання, опрацьовані на лекціях та самостійно. Дана форма контролю дозволяє оцінити якість засвоєння студентами теоретичного матеріалу. Контрольні роботи виконуються у формі тестів та письмових теоретичних питань. Такі роботи виконуються згідно графіку навчального процесу. Контрольна робота оцінюється від 1 до 10 балів.
Практичні заняття	Семинарські заняття проводяться у різних формах – опитування, дискусія, обговорення, творчі завдання тощо.
Умови допуску до підсумкового контролю	До здачі заліку допускаються студенти, які: - не мають невідпрацьованих пропусків занять; - у повному обсязі засвоїли матеріал; - опрацьовали теоретичний матеріал відведений для самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік). Форма здачі (усне опитування).

7. Політика навчальної дисципліни

Курс є органічною частиною освітньої програми і відповідає її логіці і вимогам. Відповідно, всі документи, розроблені для даної освітньої програми щодо оцінювання, результатів навчання, тощо є чинними при вивченні дисципліни.

Політика курсу спрямована на набуття студентами компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності.

У взаємовідносинах викладач та студенти керуються загальними морально-етичними принципами та правилами поведінки відповідно до Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», ухваленого Конференцією трудового колективу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 29 грудня 2015 року.

[Кодекс академічної доброчесності](#) є обов'язковим для всіх учасників освітнього процесу.

Академічна доброчесність: Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника на <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять є важливою складовою навчання. У разі відсутності студента на занятті передбачено відповідний порядок відпрацювання пропущених годин. Студент, який допустив пропуск заняття, зобов'язаний після виходу на навчання подати на кафедру дані щодо причин пропуску. Відпрацювання пропущених занять виконується у формі написання конспекту з пропущених тем.

8. Рекомендована література

1. **Архімович Л., Каришева Т.** Нарис з історії української музики. Київ: Мистецтво, 1964. 309 с.
2. **Бенч-Шокало О.Г.** Український хоровий спів: Актуалізація звичаєвої традиції. *Навчальний посібник*. Ред. жур. «Український світ», 2002. 440 с.
3. **Верещагіна О.** Історія української музики ХХ ст. *Навчальний посібник*. Вид. 2-ге, доповнене. Тернопіль: Астон, 2010. 280 с.
4. **Гордійчук М.** Микола Леонтович. Київ: Музична Україна, 1974. 62 с.
5. **Дмитревський Г.** Хорознавство і керування хором. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961. 96 с.
6. **Завальнюк А.** Микола Леонтович. Листи, документи, духовні твори. Вінниця, 2007.
7. **Кияновська Л.** Галицька музична культура ХІХ-ХХ ст. *Навчальний посібник*. Чернівці: Книги-ХХІ, 2007. 424 с.
8. **Кияновська Л.** Мирослав Скорик: творчий портрет композитора в дзеркалі епохи. Львів: Соломон, 1998. 208 с.
9. **Кияновська Л.** Українська музична культура. *Навчальний посібник*. Львів: Тріада Плюс, 2009. 356 с.
10. **Колесса М.** Основи техніки диригування. Київ: Музична Україна, 1981. 210 с.
11. **Леонтович М.** Хорові твори. Київ: Музична Україна, 1977. 204 с.
12. **Лісецький Л.** Кирило Стеценко. Київ: Музична Україна, 1974. 48 с.
13. **Людкевич С.** Дослідження, статті, рецензії, виступи. У 2-х т. Т. 1., Т. 2. Львів: Видавництво М. Коць, 1999. 496 с.
14. **Мархлевський А.** Практичні основи роботи в хорovому класі. Київ: Музична Україна, 1986. 96 с.
15. **Медведик Ю.** Українська духовна пісня ХVІІ-ХVІІІ століть. Львів: Видавництво УКУ, 2006. 324 с.
16. Музичне мистецтво України. Львівська державна музична академія імені М. Лисенка. Тернопіль: СМП Астоло, 2002. Книга 1, ч. 2 148 с.
17. **Павлишин С.** Станіслав Людкевич. Київ: Музична Україна, 1974. 54 с.
18. **Пігров К.** Керування хором. Київ: Держвидав, 1962. 205 с.
19. **Поляков О.** Мова диригування
20. **Попов С.** Організаційні і методичні основи роботи самодіяльного хору. *Навчальний посібник*. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961. 102 с.
21. **Розумний І.** Посібник з диригування. Київ: Музична Україна, 1968. 120 с.
22. Творчість М. Леонтовича. *Збірник статей*. [упоряд. В. Золочевський]. Київ: Музична Україна, 1977
23. Творчість С. Людкевича. [Зб. статей, упор. М. Загайкевич]. Київ: Музична Україна, 1979. 206 с.
24. **Черепанин М.** Музична культура Галичини (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.). Київ: Вежа, 1997. 328 с. **кільк. прим.: 6.**
25. **Шреєр-Ткаченко О.** Історія української музики. Ч. 1. *Навчальний посібник*. Київ: Музична Україна, 1980. 199 с.
26. **Щириця Ю.** Мирослав Скорик. Київ: Музична Україна, 1979. 56 с.

Забезпечення навчальною літературою у бібліотеці Навчально-наукового Інституту мистецтв можете побачити [тут](#).

Викладач доц. Казимирів Х.Т.